

erkendelsesfilosofisk status, om den var svar på spørgsmålet »Hvorledes opnås historisk erkendelse?« eller »Hvorledes er historisk erkendelse mulig?«. I de parallelt forløbende kapitler bliver karakteristiske repræsentanter for de forskellige grupper af fortolkninger taget op til kritisk behandling, idet hun holder dem op mod hele Collingwood's forfatterskab med de kronologiske brudflader, det nu er blevet muligt at erkende i det. Konklusionen på specialeafhandlingen falder med al mulig forsigtighed ud til fordel for fortolkningen af »re-enactment«-tesen som metodisk orienteret, men ikke som udtryk for nogen form for intuitionisme, hvad der i de første år efter udgivelsen af *The Idea of History* var den fremherskende opfattelse. »Re-enactment« fremstår således som den kategori, der var Collingwood's bud på de nødvendige såvel som de tilstrækkelige betingelser for historisk erkendelse (s. 176).

Ved udgivelsen har Margit Hurup Nielsen øjensynlig følt sig friere, og hun har fået endnu fastere grundlag ved helt at inddrage de ikke-publicerede manuskripter i sin dokumentation. I en længere tilføjelse til konklusionen styrker hun den derfor væsentligt og betegner nu, i tilslutning til L. J. Goldstein, Collingwood's modne historiefilosofiske position som »konstruktivistisk«. Herved forstår hun, i modsætning til en realistisk teori om afdækning af fortiden selv eller kilderne selv, historie som en erkendelse, der konstitueres ved historikernes eget arbejde med at bringe sammenhæng og fornuft i kilderne ved at bruge dem som bevismateriale (»evidence«). Når forfatteren nu er parat til at oversætte »re-enactment« med rekonstruktion, er hun sig bevidst at hendes undersøgelse ikke alene har betydning i international historiografisk sammenhæng, men også knytter til ved den danske metodediskussion efter Erslev.

Bogen kan anbefales, både for dens omhyggelige og kritiske gennemgang af Collingwood-forskningen, og for de righoldige (ved udgivelsen i 1980 supplerede) appendices med bl.a. en fuldstændig oversigt over hele forfatterskabet, også de upublicerede manuskripter, der nu er overført til Bodleian Library.

Torben Damsholt

Festskrift til Troels Fink. Red. af HELGE LARSEN og ROAR SKOVMAND. Odense Universitetsforlag, 1982. 266 s.

Tidligere generalkonsul i Flensborg, fhv. direktør for Grænseforskningsinstituttet i Åbenrå, fhv. formand for Jysk Selskab for Historie og for Historisk Samfund for Sønderjylland, professor, dr. phil. Troels Fink er blevet hædret på 70 årsdagen med et festskrift af venner, kolleger og elever. Af de i alt 15 bidrag stammer de 10 fra kredsen omkring Historikergruppen, som Fink var med til at starte som studerende i 1934. Det har givet skriftet et enhedspræg i tilgangsvinkler og historiesyn som ellers oftest savnes indenfor denne problematiske genre. Artiklerne genspejler Finks hovedforskningsfelt, Sønderjyllands historie (H. V. Gregersen, H. Neumann, P. Kr. Iversen, J. Fink og J. Hæstrup), hans centrale rolle som igangsætter (J. Hamre) og hans betydning på den politiske arena, bl.a. i forhandlingerne om mindretalstraktaten 1955 (Nils Svenningsen). Med den subjektivitet der nødvendigvis må være vejledende for en anmelder af et festskrifts små og store tilbud vil jeg have lov til at fremhæve *H. P. Clausens* biografiske skitse af Barthold Georg Niebuhr, *T. Kaarsteds* artikel om »Politiken«'s økonomiske krise

i 1920, og *Erik Rasmussens* betragtninger over politikeres råderum som de bidrag, jeg har læst med størst glæde. Festskriftet slutter med en udtømmende bibliografi over Finks forfatterskab.

Hans Kirchhoff

WALTER BOSS: Danmarks udenrigspolitik 1720-1982. Herning, Systime, 1982. 256 s.

Studiet af dansk udenrigspolitik har koncentreret sig om kortere forløb og enkeltbegivenheder. Derved er en række centrale situationer og personer blevet grundigt og kompetent behandlet, medens udenrigspolitikens længere linjer og bredere sammenhæng med indenrigske og internationale udviklinger har savnet analyser. De store Danmarkshistorier har kun i begrænset omfang kunnet afhjælpe denne mangel, og en egentlig udenrigspolitikens historie er aldrig blevet til noget. Det er derfor velkomment, at der nu foreligger et forsøg på en samlende fremstilling af dansk udenrigspolitik over et længere tidsrum, ganske vist primært beregnet på gymnasieundervisningen, men også anvendelig som almindelig bred fremstilling eller som opslagsværk.

Anvendeligheden påvirkes dog i nogen grad af bogens stil. Den er knap, så den ofte nærmer sig det postulerende eller endog naive eller meningsløse. Bogen rummer mange nyttige oplysninger – og der må ligge et betydeligt indsamlingsarbejde til grund – men der gives alt for lidt plads til analyserende og overbliksgivende pauser i den stakåndede begivenhedsstrøm. Tillige gør kapitlernes mange korte småafsnit opslag lette, men sammenhængen uoverskuelig. Der er ofret en del plads på grafik, som ved siden af korttegninger omfatter utraditionelle og formentlig lidet anvendelige billedillustrationer, samt nogle skematiske modeltegninger, der vel viser bogens systemopfattelse, men nok kunne fortjene flere uddybende kommentarer i teksten.

Indholdsmæssigt har Walter Boss søgt at gå nye veje. Han har villet give en moderne og stedvis aktuelt inspireret nytolkende oversigt over dansk udenrigspolitik, og han har villet gøre det med udgangspunkt i modeller fra faget international politik. Som ramme og overordnet forklaring bruger han en systembetragtning med et hovedsystem og et nordisk bisystem, og som mere specifik årsagssammenhæng tilstræber han en beslutningsanalyse. Det virker rimeligt nok, og er i overensstemmelse med gode forbilleder, men det føres efter min mening ikke igennem med tilstrækkelig styrke.

Det teoretiske udgangspunkt giver sig udslag i bogens disposition, hvis hovedinddeling kronologisk følger det overordnede internationale system (Det gamle system, Wienersystemet, Versaillesystemet, Supermagtsystemet) og hvis kapitler som regel efter en kort præsentation af Danmarks omgivelser koncentrerer sig om den danske politiks formulering, forløb og resultater. Men teorien har i mindre grad præget indholdet, som kun i nogle tilfælde inddrager en generaliserende problemstilling (f.eks. personlighedens betydning i forhold til rollen, korte i forhold til lange konjunkturers indvirkning, eller hoved- og bisystemers indbyrdes forhold), og oftere blot giver en ultrakort redegørelse for forskningens hidtidige synspunkter som indledning, eller simpelthen alene omfatter et begivenhedsreferat. I nogle af de tilfælde, hvor problemstillingen gøres explicit, kniber det i øvrigt med at nå frem til en besvarelse af de stillede spørgsmål.

Disse svagheder hænger utvivlsomt sammen med det, der må have været